

Miljø og Erhverv
Den 5. juni 2020

Handleplan for oprydning i havbrugssektoren

Med denne handleplan styrkes administrationen af havbrug. Handleplanen følger op på den status og grundige gennemgang af havbrugsområdet, der blev afsluttet i december 2019.

Den grundige gennemgang af havbrugsområdet: Identificering af udfordringer

På baggrund af en række konkrete sager på havbrugsområdet, bl.a. en sag om væsentlig overproduktion og problemer med havbrugenes tilladelsessituation, blev der i 2019 gennemført en status og grundig gennemgang af havbrugsområdet, som blev oversendt til Folketinget inden jul.

Der var to hovedtemaer i den grundige gennemgang. Det første tema drejede sig om, havbrugenes tilladelsessituation og hvordan det sikres, at havbrugene har gyldige placeringstilladelser og miljøgodkendelser. Det andet tema drejede sig om miljøadministrationen af havbrugene og overvejelser om, hvorvidt denne administration skulle styrkes.

Myndighedsansvaret for placeringstilladelser blev i 2018 flyttet fra fiskerimyndighederne til Miljøstyrelsen. Kammeradvokaten vurderede i forbindelse med den grundige gennemgang af havbrugsområdet, at de eksisterende havbrug enten har en placeringstilladelse, der er udløbet eller ugyldig som følge af manglende habitatvurdering. Miljøstyrelsen er derfor i gang med at gennemgå sagerne med henblik på at vurdere dette. Gennemgangen er myndighedsbehandling. Styrelsen skal bl.a. sikre sagsoplysning, og vurderingen af de enkelte sager skal ske på baggrund af samtlige relevante faktiske og retlige forhold. Afgørelse i sagerne om placeringstilladelse er dermed ikke genstand for politisk behandling. Myndighedsbehandlingen af sager om placeringstilladelser kører i et separat spor, hvorfor handleplanen ikke omfatter dette tema.

I forhold til det andet tema, administrationen af havbrugsområdet, har den grundige gennemgang afdækket udfordringer inden for følgende områder:

1. Myndighedskompetencen, hvor miljømyndighedskompetencen for de 19 havbrug er delt mellem Miljøstyrelsen og 7 kommuner.
2. Miljøtilsynet herunder klarhed og tilgængelighed i driftsjournaler og den underliggende dokumentation.
3. Manglende entydighed for nogle indberetningskrav og delvist forældet vejledningsmateriale.
4. Indberetning af de samme oplysninger til forskellige indberetningssystemer på Miljø- og Fødevareministeriets område. Analog indberetning af miljøoplysninger.

Den grundige gennemgang konstaterede desuden, at tilsynet med havbrug adskiller sig fra andre typer af miljøtilsyn, fordi der ikke kan måles direkte på emissionerne, men at disse i stedet skal beregnes på baggrund af viden om input og output i forhold til produktionen.

Konkrete initiativer til at styrke administrationen af havbrugsområdet

Som opfølgning på den grundige gennemgang af havbrugsområdet igangsættes en række initiativer samlet i følgende handleplan for at sikre en bedre administration af sektoren. Gennemførelse af enkelte initiativer kræver lovændring.

1. Samling af miljøgodkendelser og miljøtilsyn i Miljøstyrelsen

Miljøgodkendelses- og tilsynskompetencen er delt mellem stat (Miljøstyrelsen) og 7 kommuner. Det betyder, at miljøkompetencen for de 19 havbrug er delt på 8 forskellige myndigheder. Det medfører, at viden om branchens miljøforhold er spredt. Myndighedskompetencen for placeringstilladelser er placeret hos Miljøstyrelsen.

Miljømyndighedskompetence for havbrug samles i staten. Derved vil miljøgodkendelser og tilsyn for 12 havbrug fra kommunerne blive flyttet til Miljøstyrelsen, så styrelsen bliver miljømyndighed for alle 19 eksisterende havbrug.

Dette giver den mest hensigtsmæssige udnyttelse af viden om havbrugene og sikrer en tæt koordination mellem placeringstilladelser, og miljøgodkendelser. Begge tilladelser forudsætter bl.a., at der er lavet habitatkonsekvensvurderinger.

2. Et mere effektivt miljøtilsyn

Den grundige gennemgang peger som nævnt oven for på, at hovedudfordringen for kontrollen af havbrugsproduktionen er, at det ikke er muligt at gennemføre prøvetagning og målinger af de faktiske udledninger fra havbruget. Der peges derfor på et behov for, at der stilles mere præcise krav til virksomhedens dokumentationsgrundlag for produktionen, til virksomhedens indberetninger til myndighederne, og at det sikres, at myndighederne kan gennemføre et effektivt tilsyn hermed evt. ved indhentelse af oplysninger fra 3. part.

Det ekstraordinære tilsyn viste, at det ikke var i alle tilfælde, hvor oplysninger om produktion var let tilgængelige i driftsjournalen, og hvor koblingen til den underliggende dokumentation var tydelig.

Alle havbrug, bortset fra et havbrug, er ejet af virksomheder, der har flere havbrug og dambrug, og i nogle tilfælde slagterier for fisk. Det betyder, at en del oplysninger om input og output i produktionen hviler på virksomhedens interne opgørelser. Det gælder ikke for foder, som købes fra foderfirmaerne, der ikke ejes af havbrugene.

På den baggrund tages følgende initiativer:

- a) Der indføres regler om præcise formkrav til, hvordan havbrugene skal udforme og føre deres driftsjournal, herunder hvordan driftsjournalens indhold skal vedlægges dokumentation for de mest centrale oplysninger.
- b) Kravene til havbrugenes indberetninger præciseres. Det gælder f.eks. kvælstof- og fosforindholdet i anvendt foder, opgørelsen af fraførte fisk og mængden af biocider i anvendte antifoulingmidler, dvs. midler til imprægnering af net for at undgå begroning af alger mm.
- c) Miljø- og Fødevareministeriet vil se nærmere på muligheden for at indføre krav om, at foderfirmaernes salg til havbrugene indberettes til myndighederne.

3. Revidering af vejledning og regler

Den grundige gennemgang peger på et behov for en opdatering af Miljø- og Fødevareministeriets vejledningsmateriale, der ikke har været opdateret i en årrække. Det skal vurderes, om dele af materialet skal overføres til bekendtgørelser.

På den baggrund tages initiativ til forbedret vejledning på bl.a. følgende områder:

a) Antibiotika og biocider. Alle havbrug skal have klare vilkår om anvendelse af antibiotika og biocider i deres miljøgodkendelser, og det skal være enkelt at kontrollere, om vilkårene er overholdt. Miljø- og Fødevareministeriet vejleder relevante miljømyndigheder om regelgrundlaget, miljømyndighedernes forpligtelser og muligheder for at gribe ind over for havbrug, der enten slet ikke har eller har uklare vilkår om anvendelse af medicin og biocider i havbrugsproduktionen.

b) Indberetninger. Miljø- og Fødevareministeriet præciserer i vejledningsmateriale, hvilke krav der skal være opfyldt for, at informationer i havbrugenes indberetninger opfylder miljømyndighedernes behov.

4. Et digitalt indberetningssystem

Havbrugene indberetter i dag årligt både til miljømyndighederne analogt og til Fiskeristyrelsen digitalt. Nogle af oplysningerne er sammenfaldende. Både de grønne organisationer og Dansk Akvakultur peger på, at det kunne være hensigtsmæssigt med et fælles digitalt indberetningssystem, hvor myndighederne kan få de relevante oplysninger digitalt, og hvor virksomhederne skal bruge mindre tid på at indberette.

Der etableres derfor ét digitalt indberetningssystem, som skal benyttes af havbrug og dambrug og omfatte miljøindberetninger og oplysninger til fiskeristatistik. Digital indberetning gør det nemmere at foretage standardiseret talbehandling som led i gennemgang af havbrugenes indberetninger. Indberetningen bliver forenklet for virksomhederne, og i de tilfælde hvor samme tal i dag indberettes to steder, bliver de i fremtiden kun indberettet ét sted.